

TYAs Trendindikator

KOMPETENSBEHOV

En undersökning
om rekryterings-
behovet och andra
frågor som berör
åkeriföretagen

Herman Borring,
vinnare av Sveriges
bästa unga lastbilsförare,
Yrkes-SM 2018

Brist på förare skapar problem

Drygt hälften av åkeriföretagen har behov av att anställa och det totala behovet uppgår till cirka 3 650 fler förare. På årsbasis uppskattas behovet ligga på över 7 000 nya förare. Samtidigt är det rekordmånga åkeriföretag som under flera år har anställt ny personal men som inte ser någon avmattning. Behovet ökar fortfarande och 63 procent av företagen har tillsammans under 2017 rekryterat 6 500 förare. Vår långsiktiga bedömning ligger fast; det kommer att behövas mer än 50 000 nya förare de närmaste tio åren.

Lastbilsföraryrket är i stor förändring med snabb utveckling av både fordon och tekniska system. I denna utveckling talas det allt oftare felaktigt om att självkörande lastbilar ska ersätta lastbilsföraren. Det vi ser är istället att lastbilsföraren får andra uppgifter så som att vara planerare, övervakare och inte minst leverantör av produkter till slutkonsument. En annan roll, men likväl kommer behovet av förare vara stort.

Den nuvarande förarbristen beror på viss del på högkonjunkturen eftersom handel, tillverkningsindustri samt bygg- och infrastrukturektor går på högvarv. Alla tre är stora köpare av godstransporter. Att sektorn för bostadsbyggande upplever en viss avmattning är inget vi ännu märkt av hos åkeriföretagen.

Det finns även ett underliggande strukturellt problem till förarbristen eftersom det över lång tid utbildadats för få nya förare. Det är något som vi i högkonjunktur märker av mycket tydligare. I Sverige utbildar vi 3 000–3 500 nya förare varje år – ungefär hälften mot det faktiska behovet.

Intresset för att bli förare är fortsatt gott. TYAs skolledarenkät 2017-2018 visar att inom gymnasieskolan är det dubbelt så många förstahands-sökande i förhållande till antalet platser. Komvuxutbildningarna som leder till lastbilsföraryrket har från 2017 ökat från ungefär 340 till nästan 1 000 platser 2018. Efter ett 18 månader långt stopp har nu arbetsmarknadsutbildningar äntligen kommit igång. Deltagarna som går dessa utbildningar har dock inte nått arbetsmarknaden än och kurserna i sig tampas med vissa brister för att leverera kompetenta förare som är anställningsbara.

Bristen på förare börjar nu tydligt att märkas hos åkeriföretagen då fordon står stilla och godslinjer lämnas tillbaka till speditörer. Ett motsattsförhållande är att den goda konjunkturen ökar efterfrågan på fler förare samtidigt som bristen på förare kan komma att påverka konjunkturen negativt framöver. Eftersom förarbristen hindrar åkeriföretagen att expandera och utvecklas påverkas transportköparna av att de inte kan leverera till sina kunder och tillverkningsindustrin har svårt att få sina insatsvaror.

För att motverka denna brist på förare måste fler utbildningsplatser till och nya talanger attraheras. Utöver nya utbildningsplatser behöver branschen också stärka sin förmåga att attrahera och bibehålla medarbetare.

Vi tackar alla anslutna företag som har gjort TYAs *Trendindikator Kompetensbehov Lastbil* möjlig.

Solna i augusti 2018

Lasse Holm
Projektledare

TYA – Transportfackens Yrkes-
och Arbetsmiljönämnd

Adress: Sundbybergsvägen 1,
Box 1826, 171 26 Solna.

Tel: 08-734 52 00. Fax: 08-734 52 02.

E-post: info@tya.se. www.tya.se

Innehållsförteckning

Brist på förare skapar problem	2
3 650 lastbilsförare	3
Rekrytering sex månader framåt	4
Rekrytering tolv månader bakåt	5
Rekryteringsproblem	6
Rekrytering av nyutbildade	7
4 snabba	7

OM STATISTIKEN

Undersökningen genomfördes från mars till maj 2017 och omfattar företag som är medlemmar i Biltrafikens Arbetsgivareförbund och har anställda förare. 2 008 företag tillfrågades och 1 131 företag svarade på enkäten, vilket ger en svarsandel om 56 procent. Utifrån de inkomna svaren har samtliga BAFöretags erfarenheter kring rekrytering och utbildning skattats och resultatet utgör underlaget för redovisningen i rapporten. TYA samarbetar i detta projekt med Statisticon AB, www.statisticon.se

Sökes:

3 650 lastbilsförare

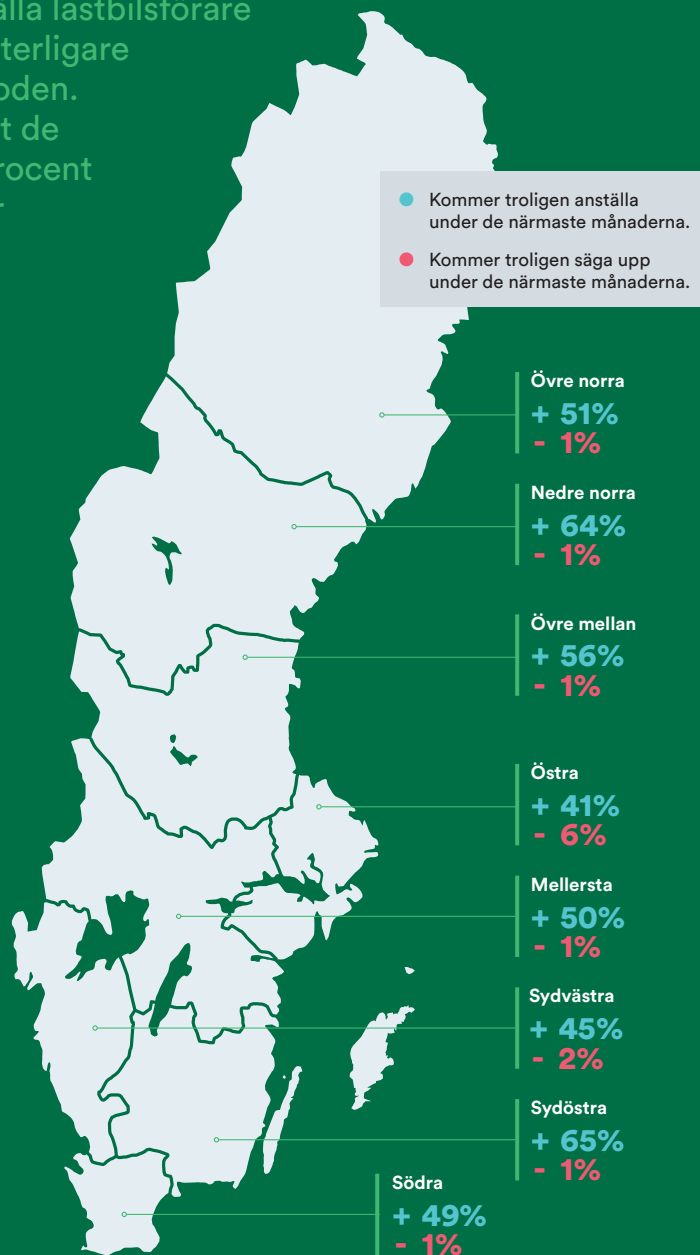
51 procent av de drygt 1 100 företag som besvarat TYAs enkät uppger att de troligen kommer anställa lastbilsförare det närmaste halvåret. Behovet är stort. Ytterligare 3 650 lastbilsförare efterfrågas under perioden. Endast två procent av företagen uppger att de troligen behöver säga upp förare och 35 procent tror att de varken kommer att anställa eller säga upp förare.

Än en gång visar mätningen på historisk hög efterfrågan på lastbilsförare. I jämförelse med 2017 är det 10 procentenheter fler av företagen som behöver rekrytera förare. Det visar en undersökning om rekryteringsläget och andra frågor som berör åkeriföretagen, som Statisticon genomfört på uppdrag av TYA. Undersökningen genomfördes från mars till maj 2018 och omfattar åkerier som är medlemmar i Biltrafikens Arbetsgivareförbund och har anställda förare. Enkäten har gått ut till 2 008 företag och 1 131 företag har svarat. Det ger en svarsandel om 56 procent.

TYA arbetar för att antalet utbildningsplatser till lastbilsförare ska öka, fler ska söka sig till yrket och att den kommunala vuxenutbildningen ska byggas ut. Oavsett utbildningsform har den som utbildar sig till lastbilsförare rätt att få en utbildning som innebär att de blir välutbildade, säkra och anställningsbara.

– Med oror ser vi att det förekommer kvalitetsbrister i utbildningen på vissa håll, säger Lasse Holm, projektledare på TYA. Det är viktigt att det inte skapas ett A- och ett B-lag på arbetsmarknaden.

– Vi gör även insatser för att eleverna ska få en bra praktik i syfte att nyutbildade förare ska vara välutbildade, säkra och anställningsbara, avslutar Lasse.

Fakta från undersökningen:

51% av företagen behöver anställa lastbilsförare, totalt 3 652 personer	2% av företagen behöver säga upp lastbilsförare, totalt 155 personer	63% av företagen har rekryterat lastbilsförare under de senaste 12 månaderna, totalt 6 543 personer	9% av de nyanställda är kvinnor, totalt 619 personer	23% av de nyanställda har mindre än 1 års erfarenhet
--	---	--	---	---

Rekrytering sex månader framåt

51 procent bedömer att de troligen kommer att anställa lastbilsförare under de kommande sex månaderna. Sammanlagt bedömer företagen att de behöver anställa 3 652 förare.

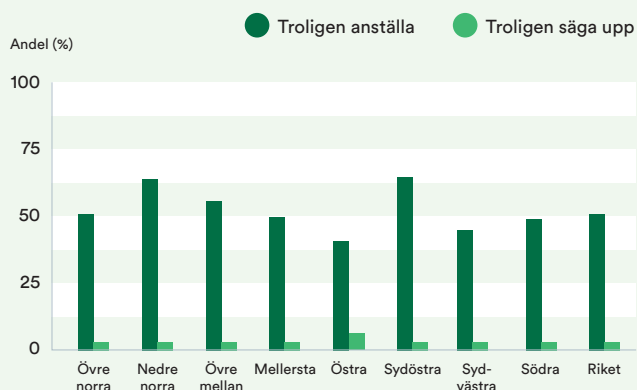
Störst anställningsbehov finns i region Sydöstra där 65 procent av företagen behöver anställa och 1 procent behöver säga upp lastbilsförare. Sett till antal förare är behovet störst i region Sydvästra, där företagen bedömer att de behöver anställa 748 förare det närmaste halvåret.

Behovet av nyanställning är dock stort i samtliga

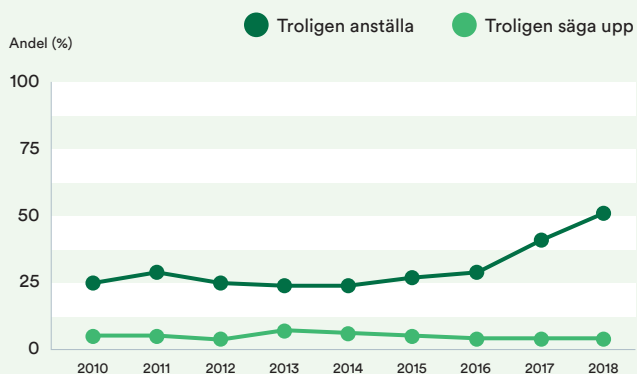
regioner: över 50 procent av företagen i regionerna Övre Norra, Nedre Norra, Övre Mellan och Sydöstra kommer troligen att anställa fler förare det närmaste halvåret.

Två procent av företagen bedömer att de troligen kommer att säga upp förare under de kommande sex månaderna. Sammanlagt bedömer företagen att de behöver säga upp 155 förare. 33 procent tror att de varken kommer att anställa eller säga upp lastbilsförare de kommande sex månaderna. 14 procent vet ej eller har inte svarat på frågan.

Andel BA-företag som troligen kommer att anställa och andel som troligen kommer att säga upp förare. ↓

Bedömning av behovet av lastbilsförare under de närmaste sex månaderna. Andel BA-företag som troligen kommer att anställa och andel som troligen kommer att säga upp förare, riket 2010-2018. ↓

65%

av företagen i Sydöstra Sverige behöver anställa och 1 procent behöver säga upp lastbilsförare.

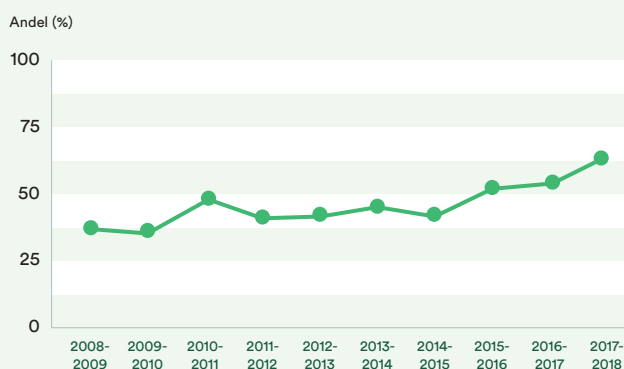

Rekrytering tolv månader bakåt

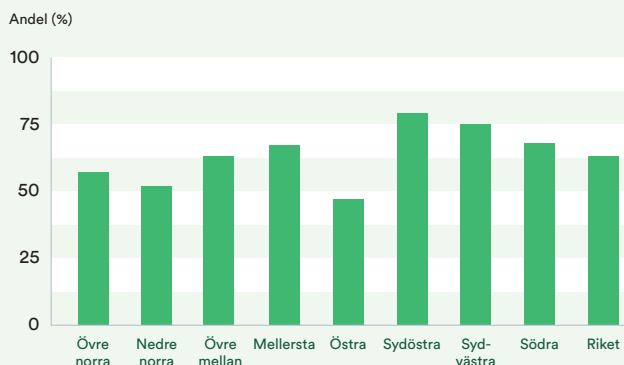
63 procent av företagen har rekryterat lastbilsförare under de senaste 12 månaderna. Totalt rekryterade de 6 543 personer, varav 619 är kvinnor vilket innebär att 9 procent av de nyrekryterade är kvinnor.

37 procent av företagen har inte rekryterat lastbilsförare de senaste 12 månaderna.

Andel BA-företag som rekryterat lastbilsförare under det senaste året (2008/09–2017/18). ↓

Andel BA-företag som rekryterat lastbilsförare under det senaste året, efter region. ↓

Hur stor andel av företagen har rekryterat lastbilsförare under de senaste 12 månaderna?

Övre norra: 57 procent, 530 personer varav 32 kvinnor = 5 procent kvinnor

Nedre norra: 52 procent, 238 personer varav 17 kvinnor = 3 procent kvinnor

Övre mellan: 63 procent, 467 personer varav 63 kvinnor = 10 procent kvinnor

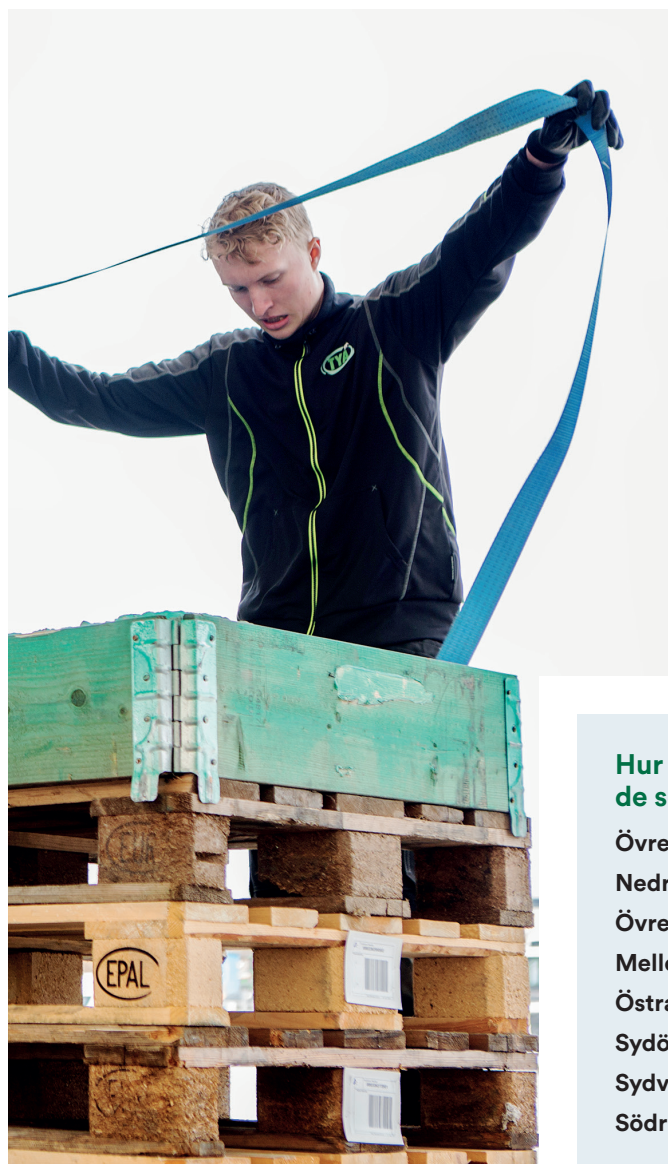
Mellersta: 67 procent, 864 personer varav 113 kvinnor = 18 procent kvinnor

Östra: 47 procent, 966 personer varav 78 kvinnor = 13 procent kvinnor

Sydöstra: 79 procent, 789 personer varav 106 kvinnor = 17 procent kvinnor

Sydvästra: 75 procent, 1 761 personer varav 157 kvinnor = 25 procent kvinnor

Södra: 68 procent, 927 personer varav 53 kvinnor = 8 procent kvinnor

Rekryteringsproblem

Totalt hade 61 procent av företagen någon gång under de senaste 12 månaderna problem att rekrytera lastbilsförare (jmf 50 procent 2017). Det vanligaste problemet var att hitta någon med rätt yrkeserfarenhet, men även att hitta förare med rätt yrkesutbildning har visat sig svårt. Hela 36 procent av företagen säger sig ha upplevt det.

Andel företag per region som någon gång under de senaste 12 månaderna haft problem att rekrytera lastbilsförare. ↓

	Svårt att hitta förare med rätt yrkesutbildning	Svårt att hitta förare med rätt yrkeserfarenhet	Annat skäl	Inte haft problem med att rekrytera förare	Inte haft något rekryteringsbehov
Övre norra	25%	39%	12%	30%	17%
Nedre norra	49%	60%	8%	15%	13%
Övre mellan	30%	50%	12%	9%	26%
Mellersta	34%	53%	8%	25%	14%
Östra	37%	51%	6%	7%	30%
Sydöstra	45%	57%	7%	19%	18%
Sydvästra	45%	54%	5%	20%	18%
Södra	34%	48%	5%	19%	16%
Riket	36%	51%	8%	19%	19%

Rekrytering av nyutbildade

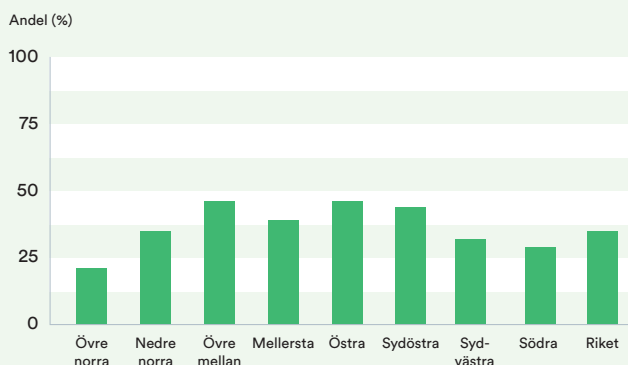
Av de företag som har rekryterat förare det senaste året har 35 procent anställt förare med mindre än ett års yrkeserfarenhet.

Sett till antal förare var den totala andelen nyanställda förare med mindre än 1 års erfarenhet 23 procent; 1 476 förare. Andelen nyanställda förare med mer än 1 års erfarenhet var 77 procent; 5 067 förare.

Undersökningen visar att det är vanligare att stora företag rekryterar förare med mindre än ett års erfarenhet, än att mindre företag gör det.

- 23 procent av nyanställda förare hade mindre än ett års erfarenhet
- 77 procent av nyanställda förare hade mer än ett års erfarenhet

Andel företag av de som nyrekryterat, som rekryterat nyutbildade lastbilsförare. ↓

4 snabba

– från branschen; Ulrika Dorsch, VD, UT Transport i Norr AB

1 Har ni haft problem med rekrytering av förare under senaste året?

– Ja, definitivt! Bristen på förare med rätt kompetens är något som vi har tampats med de senaste tre åren och är ett av de största hindren för vår tillväxt. Det är en besvärande faktor för oss när vi tar på oss nya uppdrag.

2 Vad får förarbristen för konsekvenser för er?

– Vi arbetar huvudsakligen med transporter inom distribution och inte helt sällan har vi farligt gods i lasten. Här behöver vi förare med olika specialkompetenser utöver det vanliga körkortet för tung lastbil och YKB men idag rekryterar vi ur en betydligt smalare målgrupp. Vi är mer hänvisade till gymnasieskolornas nyutexaminerade än tidigare. Utöver yrkeskompetensen vill vi gärna ha en förare med bra personlighet eftersom de är vårt ansikte utåt. Det är våra förare som möter kundens kund.

3 Vad gör ni för att lösa problemet framåt?

– Vi försöker samverka med gymnasieskolor och kommunala utbildare. Vi är aktiva i kurs- och programråd på skolorna och engagerade i TYA. Vi försöker få ungdomarna intresserade i yrket och arbetar för att vara en bra arbetsplats och ett bra företag för att få behålla vår personal.

4 Har du något tips till dina åkerikollegor?

– Jag önskar att vi tillsammans kan göra reklam för branschen. Att fler åkeriföretag engagerar sig i utbildningen av nya förare och hjälper skolorna med relevanta och bra praktikplatser. Vi behöver lyfta branschen och få bort negativa skrivelser om oss. Det finns karriärmöjligheter, bra löner och villkor. Vi ska jobba på att höja statusen på yrket och få in mer jämställdhet så också fler kvinnor vågar söka sig till oss.

Vi på TYA utvecklar anslutna företag och medarbetare i morgondagens transportbransch.

Vi driver på utvecklingen för säkrare och mer hållbara arbetsmiljöer.

Tillsammans med våra parter och företag, dess medarbetare samt skolor och myndigheter arbetar vi för att skapa Sveriges bästa jobb.

**Transportfackens Yrkes-
och Arbetsmiljönämnd**
www.tya.se